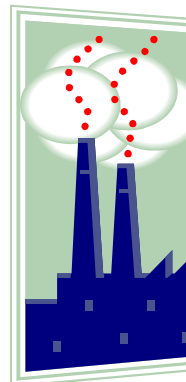
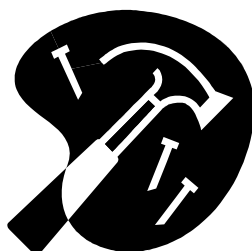
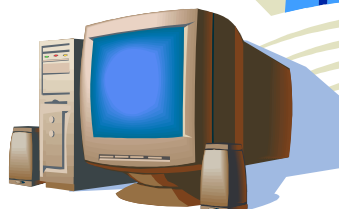

HÅLLBAR KONSUMTION

Boende

Hållbar konsumtion Lärande för hållbar utveckling – Boende

Vilket stöd har hållbar konsumtion i Nynäshamns kommuns lokala miljömål?

1. Effektivare användning av energi och transporter
2. Hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö
3. Friska vatten
4. Giftfria och resurssnåla kretslopp

Läs mer:

<http://www.nynashamn.se/miljomal>

Nynäshamns lokala miljömål hänger ihop med de sexton nationella miljökvalitetsmålen i Sverige, som visar det framtida miljötilståndet. Målet är att nästa generation 2020 ska ha en god bebyggd miljö, där en samhällsutveckling med ekonomi, social välfärd och sammanhållning ska förenas med miljö. Miljökvalitetsmål som rör konsumtion är: *Ett rikt odlingslandskap* (mat), *Begränsad klimatpåverkan* (boende, mat, resor, shopping), *Frisk luft* (transporter). Målen kan utgöra målsättning för undervisningen i enskilda övningar eller vara intentioner för att påverka och agera i närsamhället.

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Hållbar konsumtion - Boende- Lärande för hållbar utveckling

Lgr 11

Skolans uppdrag

Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa **hållbar utveckling**.

Övningar och aktiviteter

Nedan följer ett antal sidor med olika övningar och aktiviteter. De är indelade i årskurs 1-6 och 7-9. Varje övning innehåller flera aktiviteter där den första aktiviteten har som syfte att eleverna *ska uppleva, upptäcka och förstå*. Den andra påföljande aktiviteten har som syfte att eleverna ska nå *insikt* och ges möjlighet att *handla* konkret utifrån denna insikt.

Inledning

Konsumtionssamhället är ett begrepp som omfattar världens samhällen, där begäret att köpa är större än behovet. Massproducering av varor i fattiga länder till låga priser har gjort det möjligt att kunna konsumera i en allt större omfattning.

Flera perspektiv som naturresursuttag och orättvis fördelning visar att dagens konsumtion är ohållbar. Många människor vet om och förstår att världen måste förändras. Men den stora frågan är hur? Forskningsrådet Formas har gett ut en pocketbok som heter Konsumera mera – dyrköpt lycka. Här ger forskarna sin syn på saken, som kan generera allmänheten nya tankar inför framtiden.

http://www.formas.se/formas_shop/ProductList.aspx?id=1864

Konsumtionen har ökat kraftigt de senaste hundra åren. Men lyckligare har vi inte blivit. Varför fortsätter vi ändå att konsumera allt mera? Hur ska vi tillräckligt snabbt lära oss att leva med den enda planet vi har? Borde politikerna se till att avskaffa alla stöd till ohållbar konsumtion? Hur stor makt har vi som konsument? Kan man vara både rik och miljövänlig? Eller behövs det kanske nya samhällssystem för att rädda världen? Hur ser olika forskare på saken? Läs boken så får du veta!

En köpfridag (Buy Nothing Day) med mottot ”*Handla genom att inte handla*” inrättades 1992 i Canada. Vanligtvis infaller den sista lördagen i november i samband med att julhandeln startar. Den köpfria dagen vill uppmärksamma att miljontals människor har en livskultur, som handlar om hetsen att shoppa nya saker/nya moderna prylar.

Idag finns flera begrepp knutna till ideologier med livsstilar/livskulturer som ifrågasätter konsumtionen. ”*Simple living*” (http://en.wikipedia.org/wiki/Simple_living) och ”*Downshifting*” (<http://en.wikipedia.org/wiki/Downshifting>). Hållbar livsstil har en ekologisk grundsyn där naturresursuttag, energi, transporter och konsumtion är kopplat till det globala ekologiska fotavtrycket.

Hållbar konsumtion - Boende- Lärande för hållbar utveckling

Varför konsumtion?

Konsumtion har flera olika sidor. Det finansiella systemet stödjer ökad konsumtion, som del i en tillväxt med fler arbetstillfällen. Den ökade näringssektorn i världen är turism, som har ett ben i shopping – *shoppingturism*. Shoppingens ändamål för den enskilda människan kan se olika ut, men inbegriper en handling som har olika grunder. Det kan vara ett sätt att fördriva fritiden, ett fritidsintresse eller det kan vara ångestdämpande för sorger eller otillräcklig bekräftelse.

Tolv artiklar om köpbegär finns att läsa i Svenska Dagbladet.

http://www.svd.se/nyheter/idagsidan/trender/olga-saknar-enkel-gladje-fran-sovjet_696629.svd

Konsumtionens påverkan på miljön

Den ekonomiska tillväxten grundar sig på en ökad konsumtion av framförallt varor/ produkter. Om produkterna baserar sig på råvaror är det direkt kopplade till ännu större naturresursuttag. Om avfall återanvänds är det energiuttaget som blir den största belastningen. Konsumtion påverkar miljön oavsett om det tas miljöhänsyn och om det används miljöteknik. Alla vet idag att det sker en påverkan, men hur ska mänskligheten komma till rätta med problemet. Det finns grupper i samhället som tror att det är en möjlighet att kunna ställa om till en konsumtion av gröna tjänster med låg miljöpåverkan, men det krävs en enorm ansats från världssamfundet.

Här undrar andra om mänskligheten överhuvudtaget ska sträva efter ekonomisk tillväxt eller utvecklade livskvalitet. Eftersom konsumtion är den viktigaste faktorn i det traditionella finansiella systemet, så finns det få andra system att luta sig mot om välfärden ska hållas intakt. Miljöpåverkan kommer att tvinga fram drastiska omställningar för att lösa naturresursuttag och energiproduktion.

Läs mer:

Miljöaktuellt: <http://miljoaktuellt.idg.se/2.1845/1.215821/sa-ska-hallbar-konsumtion-uppmuntras>

Naturvårdsverket: <http://www.naturvardsverket.se/Start/Klimat/Konsumtion-och-klimat/Konsumtionens-klimatpaverkan/>

Bhutan som frångått BNP (GNP) och istället mäter GNH Gross National Happiness

<http://www.grossnationalhappiness.com/>

Artikel på Svenska: <http://global.finland.fi/public/default.aspx?contentid=260145>

Källkritik

Läroplanen framhåller ett källkritiskt förhållningssätt vilket får allt större betydelse när eleverna kan hitta information på internet. Källkritik innebär att

- källan till det som skrivits, illustrerats eller fotats är en person, en avsändare bakom materialet. Det kan vara någon på det digitala nätet men också någon elev på skolan
- vara intresserad av perspektivet, värden och att kunna analysera och ifrågasätta och inte tar för givet att allt är sanning eller fakta.

Skolverket har en lathund som visar vad eleverna behöver kunna. Här är en sammanfattning av innehållet

(<http://www.skolverket.se/skolutveckling/itiskolan/kollakallan/kallkritik/fakta/lathund>).

- Granska information och ta reda på: Vem som har gjort webbsidan? Varför hemsidan är gjord? Hur ser hemsidan ut?
- Jämför hemsidor
- Vilka andra ställen som bibliotek, tidningar kan information hämtas? Vilken var det bästa stället?

Boende

Boendet har en stor påverkan på konsumtion av både energi och produkter. Om den enskilde konsumenten inte har valt storlek på hus och byggnadsmaterial så är boendekonsumtionen begränsad till områden som husmaterial, energianvändning och val av boendeprodukter till exempel möbler och annan inredning. I övningarna är en viss del av texten grönmarkerad, vilket betyder att den delen genomförs utomhus.

Övningar för årskurs 1-6

Trädkojor

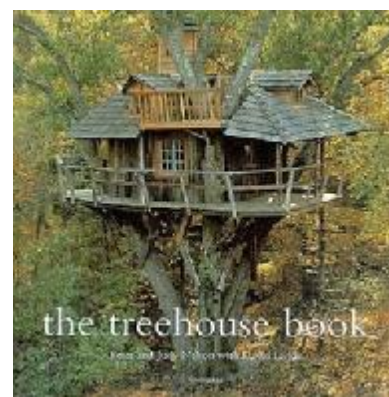
Syftet är att ta reda på människans basbehov

<http://stenssmabus.blogspot.com/2008/07/tradkojor.html>

<http://tre-rum.blogspot.com/2010/05/snart-semestertider.html>

<http://tre-rum.blogspot.com/2010/05/snart-semestertider.html>

Upplevelse
Upptäckt
Förståelse

Aktivitet 1

Trädkojor som ett alternativ till logi i helg och semestertider har utvecklats till en egen bransch i turistnäringen. Många av trädkojorna smälter in i omgivningen och har delvis en kamouflerande funktion. Upplevelsen är att vara en del av landskapets skönhet och att få komma till ro i trädens grenverk med ett stilla susande. Men oftast är kojor av ett enklare slag. Kojbygget i sig är ett stort nöje för många barn under loven. Kojor kan vara allt ifrån snögrottor och gömslen under granar till mer eller mindre spikade lappverk av grenar och brädor.

Kojbygget i skolan är en utgångspunkt för att samtala om kriterier som samhällsplanering måste ta hänsyn till. Det kan vara en lämplig plats att bygga på (tomt, detaljplaner), hur det ska se ut (hustyp) materialval, praktiskt genomförande med hur olika verktyg används.

Det är bra om fritidspedagoger och slöjdlärare är involverade i kojtemat. Läraren introducerar med bilder av olikatyper av kojor.

Hållbar konsumtion - Boende- Lärande för hållbar utveckling

<http://isabellamalinas.blogspot.com/2010/06/kojor-sommarlivets-nojen.html>

<http://www.taby.se/sv/Skolor/Myrangen/Fritids/>

Det enklaste sättet att bygga en koja är att utgå från en form som en kåta eller tipi/ indiantält. Långa stänger ställs mot varandra eller mot ett träd och täcks sedan med gransris, brädor, vass med mera. Det är bra att visa innan hur kojbygget kommer att genomföras, så att alla har en gemensam bild av slutresultatet. Kojbygget sker i skolans närmiljö. Om byggmaterialmaterial behövs kan kommunens parkenhet säkert hjälpa till.

Ett kojbygge är en process över flera tillfällen. När kojans är färdigbyggd så invigs den med något ätbart. Ibland är det så att inte alla får plats i den samtidigt. Då är det bra att mindre grupper får en möjlighet att under en kort stund vara där alldeles själva, medan de andra eleverna sysslar med studier, upptäckter i omgivningarna.

**Insikt
Handling**

Aktivitet 2

För de äldre eleverna kan kojbygget följas av att ett bygge i skolans närhet studeras. Här kan eleverna ta reda på vilket byggföretag som bygger. Genom att kontakta dem kan de ställa frågor om husets uformning/gestaltning, byggtid, kostnader med mera. Även kommunens plankontor kan hjälpa till och beskriva hur omgivningen kommer att se ut. Det finns bestämt i en detaljplan.

Handlingsruta (om vad som kan göras i elevernas närmiljö)

- Gör en utställning med alla foton om kojbygget och skriv på Facebook
- Undersök ett närliggande byggprojekt

Alternativa hus

Syftet är att visa på människors uppfinningsrikedom när det gäller material och husbyggen

<http://www.dn.se/nyheter/varlden/hus-av-sand-och-flaskor>

Hus av sand och plastflaskor/Nigeria

<http://www.dn.se/nyheter/varlden/de-tvingsas-bo-i-cementblock>

Boende i cementblock Bangkok/Thailand

Upplevelse
Upptäckt
Förståelse

Aktivitet 1

Hur har människor i tredje världen löst sitt boende? Den senaste tiden har media lyft fram människors uppfinningsrikedom i sin boendesituation vid katastrofer och finanskriser. Det har handlat om att använda material från närmiljön som till exempel husbyggen med lera, spillvirke, bildäck eller plastflaskor/glasflaskor. I andra sammanhang har outnyttjade områden eller material tagits i besittning.

Läraren startar temat utifrån naturkatastrofer i världen. Några bilder visas som hjälper eleverna att förstå tankegången om tillfälliga platser att söka skydd i.

En vandring görs i bostadsområdet och eleverna får i smågrupper stanna vid några strategiska punkter som till exempel en kvarterspark, en damm eller ett närskog. De ska leta reda på små platser de kan tänka sig som en tillfällig boplat. De fotografera platserna. Inomhus sätts foton upp och grupperna får berätta hur de tänkte när de valde platser. En annan möjlighet är att från den strategiska punkten guidar varje smågrupper till en av sina platser. Alla får då en uppfattning vad som kan vara möjliga val.

Insikt
Handling

Aktivitet 2

Eleverna funderar och samtalar om hur det skulle kännas att bo på en plats som inte har samma bekvämligheter som vi vanligtvis har i Sverige.

Handlingsruta (om vad som kan göras i elevernas närmiljö)

- Gör ett gemensamt collage över udda boplatser som människor sökt sig till. Placera den i skolans entré.

Släck lampan!

Syftet är att förstå vikten av att energibesparing

Se Energihandslaget

<http://www.nynashamn.se/download/18.52e915d212c10b8833480001031/Viaskolan+Energihandslaget+slutrapport.pdf>

Några av övningarna för högstadiet med konsumtionstemat boende går bra använda även för de äldre eleverna i årskurs 5-6.

Årskurs 7-9

Ekologiskt byggmaterial från närmiljön

Syftet är att upptäcka hur husmaterial har använts utan långa transporter

Ammi Wohlin. www.hallbarframtid.se

Ammi Wohlin. www.hallbarframtid.se

<http://www2.hemsida.net/taxelson/dendro/obj/Shv.htm>

Upplevelse
Upptäckt
Förståelse

Aktivitet 1

De ursprungliga byggmaterialen för hus har varit i sten eller trä av olika slag. Stora delar av världen har sten, grus och sand till förfogande. Det är påtagligt i landskapet att äldre byggnader är byggda av material, som har hämtats från närmiljön. Idag förädlas naturresursen och transporteras långa sträckor till områden för nybyggnation. Ur miljösynpunkt kan frågan ställas om det är hållbart i längden med konsumtion av material med lång fraktväg.

Läraren visar bilder över svenska grå trähus från förr som inte har målats i falurött eller hus som lerhyddor, gotländska stenhus. **Utomhus görs en kortare vandring i landskapet för att se vilka material som finns i närmiljön och vilka husmaterial som har använts.** Eleverna delas in i mindre grupper/par som designar/ritar ett hus utvändigt vars material kommer från närområdet.

Elevernas förslag sätts upp på en vägg och diskuteras. Finns det något nytt material som eleverna har upptäckt på egen hand eller är det så att de inte har sett alla möjligheter.

Hållbar konsumtion - Boende- Lärande för hållbar utveckling

<http://www.locationfinder.se/hus-exteriort.php>

<http://www.hhogman.se/knuttimring.htm>

Ammi Wohlin. www.hallbarframtid.se

Insikt
Handling

Aktivitet 2

Nya byggmaterial som till exempel cellplast, cellglas, cementbunden träull och massiva träblock kommer att öppna upp för nya typer av hus i framtiden. För de äldre eleverna kan nya byggmaterial jämföras med de äldre materialen, när det gäller miljökriteriet som transportkostnader och energiförbrukning. Läraren ger till pargrupper olika nya byggmaterial, som de studerar och argumenterar för.

Läs mer:

<http://www.byggahus.se/artiklar/nya-effektiva-material-for-miljon>

Handlingsruta (om vad som kan göras i elevernas närmiljö)

- Redovisning görs genom att en av eleverna blir intervjuad av en journalist.

Earthship

Syftet är att visa alternativa hus med hållbart boende

<http://www.flickr.com/photos/naturewise/561454102/>

<http://www.dreamgreenhomes.com/plans/earthship.htm>

Upplevelse
Upptäckt
Förståelse

Aktivitet 1

Eartship är ett ekologiskt självförsörjande husbygge som startade i New Mexico av arkitekten Michael Reynolds för 40 år sedan. Konceptet inom Bioteecture har spridits runt om i världen. Katastrofen på Kuba gav anledning för organisationen till att utbilda bostadslösa människor att klara sig själva utan bistånd med hjälp av husbyggskonceptet och dess tekniska lösningar.

Dessa ser till planetens bästa och tillgodoser den moderna människans grundläggande behov av rent vatten, värme, el, bekvämlighet och en god ekonomi. Inga av komponenterna är i sig en nyfunnen innovation i en *Earthship*, utan det är den genialiska konfigurationen av dessa som är nytt. Ett *Earthship* är en revolutionerande syn på hem och miljö, det är ett eget ekosystem där varje integrerad del har en viktig funktion.

(<http://earthshipsweden.com/press/?p=56>)

Det finns sex grundprinciper i husbygget. Dessa är *återvinning* (material från bildäck, aluminiumburkar, glas och plastflaskor, kartong), *uppvärmning* (naturlig uppvärmning och avkylning med termisk massa), *energi* (självförsörjande med sol och vindteknik), *vatten* (uppsamling av regnvatten och smält snö), *avlopp* (inneslutet och integrerat system för rening av hushållets vatten med hjälp av växter) och *växthus*.

Eleverna får ordet *Eartship*. De antecknar/skriver ner individuellt vad de tror att begreppet innebär under fem minuter. Sedan diskuterar de parvis vad de tror att det betyder. Läraren samlar upp allas förslag och introducerar sedan husbyggskonceptet med övergripande tankar och bilder.

I sex smågrupper arbetar de sedan med en av de sex ovan nämnda grundprinciperna. Med hjälp av bilder och text redovisar de sedan för varandra.

Insikt
Handling

Aktivitet 2

Om skolan finns i storstädernas områden kan läraren bjuda in någon från den svenska organisationen som berättar om pågående och planerade projekt i Sverige. De samarbetar idag med bland annat KTH och ABF.

Handlingsruta (om vad som kan göras i elevernas närmiljö)

- Rita egna *Eartship* och gör en utställning på skolan eller biblioteket.
-

Fler miljövänliga hus - naturhus

Syftet är att upptäcka alternativa hus som finns idag

<http://bengtwarne.malwa.nu/natureH.html>

Naturhus/Bengt Warne

<http://www.byggghus.se/artiklar/boer-ekologiskt-i-naturhus>

Naturhus II

<http://bengtwarne.malwa.nu/waterf.html>

Upplevelse
Upptäckt
Förståelse

Aktivitet 1

Naturhus är kretsloppshus där bostadshuset är omgivet av glas. Det fungerar som ett växthus. Alla flöden av vatten, avfall och energi är minimerade i naturliga system. Växterna i kretsloppet ger föda men renar också luften, håller fukthalten och tar emot avloppsvattnet. Köks- och trädgårdsavfall komposteras och används i odlingarna. Naturhus kallas ibland även ekohus.

Eko arkitekten Bengt Warne har skrivit boken *På akaciens villkor - att bygga och bo i samklang med naturen*. Han lyfter fram i sin bok några regler om att bygga och bo i naturhus med hälsa, miljö och ekonomi i fokus. Det grundläggande är att se till behoven, biologins grundvillkor och att underordna tekniken. Flöden som sol, vind, regn, jord och växter används i naturhuset. Dessa flöden och kretslopp styrs av de boende. Miljövänlig teknik används.

Läs mer:

www.ecosol.se

www.ecorelif.se

<http://bengtwarne.malwa.nu/>

Läraren introducerar förutsättningarna för ett naturhus där växthus, energi, avfall och vatten ska finnas i systemet. Inga bilder visas förrän efter temat har genomförts. Eleverna delas i grupper och de samtalar och skissar på ett eget naturhus med korta anteckningar hur de tänker lösa problemet med kretsloppsflöden. Internet kan vara till hjälp i arbetet.

Alla bilder med sammanfattande texter sätts upp och diskuteras. Alla nya kreativa förslag, innovationer kan vara möjliga i framtiden. Övningen avslutas med att läraren visar bilder från de byggda naturhus som finns i Sverige och något om eko arkitekten Bengt Warne.

Insikt Handling

Aktivitet 2

Handlingsruta (om vad som kan göras i elevernas närmiljö)

- Rita egna miljövänliga hus/naturhus som ställs ut i skolans entré eller på biblioteket

Elevernas designade naturhus sprids till andra grupper utanför klassen

Platsens betydelse för hus och boende

Syftet är att visa att lämpliga platser för bebyggelse har olika krav

<http://www.skelleftea.se/default.aspx?id=13491>

Ammi Wohlin, www.hallbarframtid.se

Ammi Wohlin, www.hallbarframtid.se

Nybygget Rismyrliden, Västerbotten

Upplevelse Upptäckt Förståelse

Aktivitet 1

När mark tas i anspråk för bebyggelse har platsen en stor betydelse. Det kan vara allt från byggnadstekniska aspekter med markförhållanden och infrastruktur, till mer strategiska lägen som avgör. Sedan århundraden har vattennära boende varit lockande om det har varit goda markförhållandena. Idag skyddas och regleras stranden av Miljöbalken och Plan och bygglagen (PBL). Andra viktiga lägen har varit tillgången till jordbruksmark och odlingsmöjligheter.

Läs mer:

Strandnära för alla - Planmässiga överväganden för strandnära bebyggelse - Länsstyrelsen i Jönköpings län (2006)

Våra stränder och bestämmelser om strandskydd - Naturvårdsverket

Stranden - en värdefull miljö - Miljödepartementet Ds 2008:21

Strandskydd - en vägledning för planering och prövning - Naturvårdsverket och Boverket 2009:4

Människor har minnen och band till speciella platser, som gör dem känslomässigt bundna till områden. De känslomässiga relationerna kan vara barndomsupplevelser, skönhet, tystnad eller möjligheten för lugn och ro. Platser ger avtryck i människan.

Börja med övningen *En plats utomhus* (sid 129) i *Lära in svenska ute*, som handlar om att välja en plats i landskapet och reflektera över platsen och dess betydelse.

Konsumtionsbegreppen är mångsidiga. Läraren talar om vad konsumtion innebär – sakna, önska, längta, begära, behöva, förvärva, äga, bruka, samla, exponera, förbruka (Bok Konsumera mera – dyrköpt lycka Formas 2008:13). En aspekt i konsumtion är tillgången till det som önskas.

Insikt
Handling

Aktivitet 2

Fortsättningen för äldre elever handlar om markanspråk ur ett konsumtionsperspektiv. Eleverna delas in i grupper och får fundera på följande:

- Är marken åtråvärd för exploatering? I såfall vilka faktorer avgör?
- Att ta mark i anspråk är det att konsumtion av naturresurser och biologisk mångfald?
- Exploatering av mark är samma sak som konsumtion av varor. Motivera om påståendet är korrekt.
- Tankarna/reflektionerna redovisas i kortfattade anteckningar.

Handlingsruta (om vad som kan göras i elevernas närmiljö)

- Skriv dikter om "lyxiga" respektive "fattiga" platser där hus är belägna.

Energirådgivning

Syftet är att upptäcka hur information och omgivning påverkar

Fråga rådgivarna 08-29 11 29
www.energiradgivningen.se

Energimyndigheten

Energimyndigheten verkar inom olika samhällssektorer för att skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning.

Upplevelse
Upptäckt
Förståelse

Aktivitet 1

Idag behövs handledare och rådgivare inom ett antal sektorer i samhället. Att vara yrkesverksam som rådgivare innebär flera aspekter. Rådgivare ska ha införskaffat sig kunskaper om ämnet, ha kännedom om processer och förstå sin egen personliga roll som kommunikatör.

Här har muntlig framställning och kommunikation sammankopplats med kunskaper om energiförbrukning. Kursplanen för årskurs 7-9 i ämnet svenska innehåller

- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare.

Läraren informerar om att energirådgivning finns i alla kommuner, som ett led i hållbar utveckling. Eleverna får en beskrivning på punkter som avser energibesparingar. Om målgruppen behöver har läraren en genomgång av punkterna (se rutan).

Eleverna arbetar parvis med rådgivningsrollen. Den ene personen är en privatperson som ringer och frågar om hur hon/han ska energieffektivisera sitt hem/hus. Den andre personen informerar (läser inte) råd utifrån den skriftliga beskrivningen. Sedan byter de roller. För de äldre eleverna är den som söker rådgivning en person från ett mindre företag.

När övningen är genomförd utvärderar läraren med eleverna hur det kändes och vad som var svårt i rollen som energirådgivare.

**Insikt
Handling**

Aktivitet 2

Energibesparingar

- Släck lampor när de inte behövs
- Byt till lågenergilampor - speciellt utomhus
- Använd dimmer för att dra ned ljusstyrkan
- Kör alla apparater i ekonomiläge
- Duscha inte för länge med varmt vatten
- Byt till snålspolande och energisnåla apparater
- Fyll tvätt- och diskmaskiner
- Sänk inomhustemperaturen – sänk värmen när du reser bort
- Stäng dörren mot kalla utrymmen
- Lämna inte laddare och dra ur sladdar ur vägguttagen
- Ställ inte varm mat i kyl och frys
- Frosta av frysen regelbundet

Energirådgivaren i kommunen bjuds in. Eleverna förbereder med olika frågor.

Minska energiförbrukningen

Syftet är att förstå energiförbrukningens olika sidor

Se Energi handslaget

<http://www.nynashamn.se/download/18.52e915d212c10b8833480001031/Viaskolan+Energihandslaget+slutrapport.pdf>

Energieffektivisering

Att aktivt arbeta med energieffektivisering har inte enbart positiv inverkan på miljön, utan ett ökat energimedvetande i företaget leder dessutom ofta till en konkurrensfördel. Rutiner förtydligas och drifts- och underhållskostnaderna minskar, liksom energikostnaderna.

Handlingsruta (om vad som kan göras i elevernas närmiljö)

- ????

Ungdomsrummet

Syftet är att upptäcka och uppleva vad som finns i det egna hemmet

http://needfordesign.blogspot.com/2009_05_01_archive.html

<http://zarlei.com/inspiration-ungdomsrum/>

Upplevelse
Upptäckt
Förståelse

Aktivitet 1

Vad finns egentligen för inredningsprylar i unga människors rum? Hur påverkas de av reklam och kataloger? Vad är lagom konsumtion?

Läraren börjar lektionspasset med att visa bilder på inredning i kök, vardagsrum och sovrum från magasin eller nätet. Sedan visas ett rum med en viss kvadratmeters yta och hur planeringen måste vara för att få plats med olika möbler. Eleverna delas in i par och med en Ikea katalog får de välja möbler och inredning för ett rum på femton kvadratmeter. De listar möblerna i två spalter – vad som behövs och vad som önskas för att det ska se läckrare/skönare ut dvs. hur designen är?

För de äldre eleverna skrivs priset ut för varje vara och summeras i respektive kolumn. Ett alternativ är att ge en visst belopp att handla för som till exempel 5 000 kronor.

	Behövs		Önskas	
		Pris		Pris
Möbler				
Säng				
Summa				

Hållbar konsumtion - Boende- Lärande för hållbar utveckling

Temat avslutas med att paren redovisar sina tankar. Speciellt vad är det som önskas men egentligen inte behövs. Kan de prylarna ersättas med annat? Kan pengarna användas på annat sätt?

Insikt
Handling

Aktivitet 2

Handlingsruta (om vad som kan göras i elevernas närmiljö)

- Reflektioner och tankar kan redovisas i tankesida som läggs ut på internet/sociala medier.

Ett avslutande samtal om behov och begär respektive hållbar konsumtion och livsstil är viktigt.

Med de äldre eleverna kan valen sättas i relation till material, kvalitet, tillverkningsland. Har de kriterierna någon betydelse eller är det bara designen som avgör? Hur kan ett miljövänligt rum se ut?

Trender

Syftet är att förstå och reflektera över konsumtionens påverkan av nya moden

http://www.nykarleby.fi/for_besokare/sevardheter-upplevelser/sevardheter/

http://isabellepedersen.blogspot.com/2009_05_01_archive.html

Upplevelse
Upptäckt
Förståelse

Aktivitet 1

Inredning visar att stil och kulturuttryck är nära sammankopplat med tid och plats i samhället.

I boken IKEA- design och identitet anses att Stockholmsutställningen på 1930-talet inte var en inredningsstil utan snarare en rörelse eftersom det låg politiska och sociala idéer bakom.

Under 1930-talet påbörjade regeringen en aktiv socialpolitik för att avhjälpa fattigdom och bostadsbrist. Det var en politik som blev början till "det goda folkhemmet" där boendet och hemmen ägnades stor uppmärksamhet. Det var också under denna tid som modernismen/funktionalismen slog igenom och fick sitt svenska uttryck. Det blev grunden och förebilden för IKEA:s formgivning (<http://www.drangahuset.se/ikeas-stilmaessiga-roetter>).

Hur påverkas nutidens människa av trender och mode? Vad händer om inte modet och trender följs i tiden? Är jag som person missnöjd, förlorar jag en del av min identitet eller tillhör jag inte gruppen?

Hållbar konsumtion - Boende- Lärande för hållbar utveckling

Boende och inredningsdesign är ett socialt uttryck lika mycket som det estetiska värdet. Vad händer med social tillhörighet om inte modet eller trender följs?

Läraren visar några bilder på möblerade rum i olika tider. Eleverna försöker se skillnaderna. Är det materialval, funktioner i rummet eller design med färg och form?

Eleverna diskuterar parvis vad som händer om de inte följer trender och har alla de prylar som signalerar status, rikedom, makt. Hur känns det om jag inte har egen tv, dator på mitt rum eller myssoffa?

Modetrender kopplat till konsumtion är känsligt. Frågan är om eller hur öppenhjärtliga alla elever vågar vara.

Insikt
Handling

Aktivitet 2

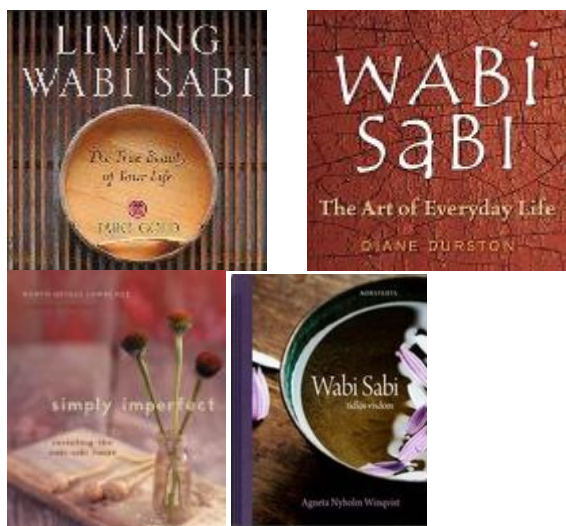
Handlingsruta (om vad som kan göras i elevernas närmiljö)

- Gör affischer om trender och konsumtion
- Skriv dikter om att vara sig själv

Läraren försöker samtala om vikten att få vara sig själv och att konsumtion av kläder och prylar i hemmet inte har en avgörande betydelse.

Wabi Sabi - Lär dig i att uppskatta de ting du redan äger

Syftet är att upptäcka andra ideologier som inte tillhör det västerländska konsumtionssamhället

<http://www.abcbooks.com/pradners/isbn/0740739603>

<http://blog.diggerslist.com/?s=wabi+sabi> <http://www.bokus.com/bok/9789113030753/wabi-sabi-till-os-visdom/>

Upplevelse
Upptäckt
Förståelse

Aktivitet 1

Wabi-Sabi

The source is according to Leonard Koren in his book Wabi-Sabi: for Artists, Designers, Poets and Philosophers.

Wabi now connotes rustic simplicity, freshness or quietness, and can be applied to both natural and human-made objects, or understated elegance. It can also refer to quirks and anomalies arising from the process of construction, which add uniqueness and elegance to the object. Sabi is beauty or serenity that comes with age, when the life of the object and its impermanence are evidenced in its patina and wear, or in any visible repairs.

From an engineering or design point of view, "wabi" may be interpreted as the imperfect quality of any object, due to inevitable limitations in design and construction/manufacture especially with respect to unpredictable or changing usage conditions; then "sabi" could be interpreted as the aspect of imperfect reliability, or limited mortality of any object, hence the etymological connection with the Japanese word sabi, to rust.

Hållbar konsumtion - Boende- Lärande för hållbar utveckling

Wabi Sabi ideologi kommer från Japan och är en zenbuddistisk filosofi från 1500-talet. Den japanska teceremonin var en del i livsfilosofin runt sanna värden med enkelhet, lugn, visdom, skönhet och anspråkslöshet. Det finns ett närmande till naturen, det ursprungliga. Wabi sabi har påverkat japansk litteratur, trädgård, arkitektur och design. Utmärkande för att inreda sitt hem i wabi sabi anda är att uppskatta sina ägodelar oavsett om de inte är nya och perfekta. Filosofin är icke-konsumerande.

I boken *Wabi Sabi House* nämns följande om möbler

- hem i allmänhet har 25 % fler möbler än vad som behövs
- boende i allmänhet använder omkring 20 % av sina ägodelar

I *wabi sabi – tidlös rymd* har författaren framhållit följande:

VÄGEN TILL ETT VÄRDIGT LIV handlar om att kunna välja bort saker och bli medveten om vad som är viktigt. Så många av oss i västvärlden skulle till exempel kunna gå ner i arbetstid om vi inte krävde så mycket saker omkring oss. Men den kritiska punkten har börjat närma sig alltmer, och fler och fler börjar inse vidden av vad vi skapar med vårt ha-begär. I wabi sabi är det inte vad vi har som är viktigt utan snarare hur vi förhåller oss till det vi har.

Läraren inleder med att fråga om någon har hört ordet/begreppet Wabi Sabi och vad de tror att det betyder. En mindmap över vad eleverna tror. Därefter fortsätter läraren med att berätta om den japanska livsfilosofin, som idag berör världens konsumtion på ett mer emotionellt plan.

Elevernas uppgift är i hemuppgift att gå igenom sitt rum och lista vad de verkligen behöver samt vad de kan göra sig av med genom att ge bort, byta eller sälja. Förslag på lista:

Mitt rum – möbler och inredning		
Behövs	Kan göra sig av med	Kommentar (t.ex. sälja, byta, kasta)
Säng	Två kuddar	
En kudde	En lampa i fönstret	
Täcke		
Hylla		

När hemuppgiften är genomförd förs ett samtal om vilka saker som de inte behövde. De listas så att alla vet vilka prylar/saker som klassen gemensamt anser är onödiga.

Insikt
Handling

Aktivitet 2

Eleverna funderar på sina fortsatta inköp tillsammans med föräldrarna. Ett annat alternativ är att läraren tillsammans med föräldrarna och eleverna genomför en bytardag på skolan eller en loppmarknad. Förtjänsten kan gå till en miljöinsats i närområdet eller i tredje världen. Plantering av träd är symboliskt, men också en klimatåtgärd som ger skugga. Dessutom är de även bullerdämpande, luftrenare och koldioxidfällor.

